

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันคนไทยมีปัญหาเจ็บป่วยทั้งจากอุบัติเหตุและโรคเรื้อรังมากขึ้นซึ่งจากสถิติพบว่า มีผู้ป่วยมากถึงปีละประมาณ 1 ล้านคน โดยโรคที่พบมากที่สุดได้แก่ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ และโรคที่เกิดจากการเสื่อมของถุงลมปอด โรคดังกล่าวนอกจากรักษาไม่หายขาดแล้วยังส่งผลให้ดวงตาและอวัยวะภายในเช่น หัวใจ ไต ปอด ตับ เสียการทำงานอย่างถาวรด้วย การรักษาจะต้องใช้การผ่าตัดเปลี่ยนกระจกตาหรืออวัยวะใหม่เพื่อไปทดแทนหรือที่เรียกว่าการผ่าตัดปลูกถ่ายอวัยวะซึ่งได้ผลคุ้มค่ามาก เป็นการชุบชีวิตใหม่ให้แก่ผู้ป่วยที่หมดหวังที่จะรักษาด้วยวิธีการอื่น ๆ ให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตใกล้เคียงปกติได้ อย่างไรก็ตามขณะที่วงการแพทย์ไทยในปัจจุบันสามารถทำการผ่าตัดเปลี่ยนกระจกตา และปลูกถ่ายอวัยวะให้แก่ผู้ป่วยได้ แต่ปัญหาใหญ่คือการขาดแคลนดวงตา และอวัยวะที่จะนำมาผ่าตัดปลูกถ่ายเป็นอย่างมาก (คมชัดลึก, 2553 : ออนไลน์)

ในส่วนของดวงตานั้นมีศูนย์ดวงตาสภากาชาดไทย เป็นศูนย์กลางที่รับผิดชอบดูแลด้านการรับบริจาคดวงตาเริ่มปฏิบัติงานเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2508 โดยมีวัตถุประสงค์ในการรับอุทิศดวงตา และมอบดวงตาที่ได้รับจากผู้อุทิศให้จักษุแพทย์ โดยไม่คิดมูลค่า เพื่อนำไปใช้รักษาผู้ป่วยตาพิการ ซึ่งดวงตาของผู้บริจาค ภายหลังจากที่เสียชีวิตไม่เกิน 6 ชั่วโมงจะสามารถนำมาผ่าตัดเปลี่ยนกระจกตาให้กับผู้ป่วยที่ตาบอดหรือตามืดมัวได้ 2 ราย จากสถิติตั้งแต่ พ.ศ. 2508 ถึง 30 มิถุนายน 2554 หรือตลอดระยะเวลา 46 ปี พบว่า มีผู้แสดงความจำนงบริจาคดวงตามากถึง 776,449 คน แต่กลับมีจำนวนผู้ที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนกระจกตาแล้วไปแล้ว เพียง 7,688 คนเท่านั้น โดยเฉลี่ยในแต่ละปีจะสามารถผ่าตัดได้เพียง 300-400 ราย แต่จะมีผู้จ้องรับการบริจาคดวงตาเพิ่มประมาณ 800-900 ราย ทำให้ยังมีจำนวนผู้ป่วยที่รอเปลี่ยนกระจกตาทั้งหมดประมาณ 6,964 ราย นอกจากนี้ดวงตาที่ได้รับการบริจาคส่วนหนึ่งนั้นกลับไม่ได้มาจากผู้ที่มีความจำนงไว้โดยตรง แต่ญาติของผู้ที่เสียชีวิตเล็งเห็นถึงการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์จึงยินยอมบริจาคดวงตาให้ในขณะที่บางคนแสดงความจำนงบริจาคไว้ แต่ญาติกลับไม่อนุญาตก็ทำให้ไม่สามารถเก็บดวงตาได้ (ครอบครัวข่าว, 2554:ออนไลน์) สำหรับในจังหวัดเชียงใหม่มีศูนย์ดวงตาอยู่ที่ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่เป็น เขตภาค 10 เนื้อตอนบน จากสถิติตั้งแต่ 1 มกราคม 2554 ถึง 31 ตุลาคม 2554 มียอด

จำนวนผู้บริจาคทั้งสิ้น 28 ราย สามารถทำการผ่าตัดกระจกตาได้ 57 ราย จากจำนวนผู้ที่รอรับบริจาค 300 ราย (ศูนย์ดวงตา สภากาชาดไทย, 2554: ออนไลน์)

ในส่วนของารรับบริจาคอวัยวะนั้นมีศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย เป็นศูนย์กลางที่รับผิดชอบดูแลด้านการรับบริจาค เริ่มปฏิบัติงานเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2537 โดยมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้มีการบริจาคอวัยวะให้มากเพียงพอต่อการปลูกถ่ายอวัยวะภายในประเทศ จัดสรรอวัยวะที่ได้รับบริจาคอย่างเป็นกลาง เสมอภาค ไม่มีการซื้อขายอวัยวะ และให้ได้รับประโยชน์สูงสุดต่อการนำอวัยวะต่าง ๆ ไปใช้ ซึ่งร่างกายของผู้บริจาคหนึ่งคนที่เสียชีวิตด้วยภาวะสมองตายจะสามารถช่วยชีวิตผู้ป่วยได้ถึง 6 คน จากอวัยวะที่สามารถบริจาคได้คือ หัวใจ ลิ้นหัวใจ ตับ ไต และปอด จากขอดสถิติตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2537 ถึง 31 ธันวาคม 2553 มีผู้แสดงความจำนงบริจาคอวัยวะทั้งหมด 576,871 คน ซึ่งตัวเลขดังกล่าวอาจจะเห็นว่ามีจำนวนมากแต่ที่จริงแล้วมี ผู้บริจาคอวัยวะที่สามารถนำอวัยวะไปช่วยเหลือผู้ป่วยอื่นได้ตลอด 16 ปี เพียง 1,060 คนเท่านั้น ในขณะที่มี ผู้รอรับบริจาคอวัยวะทั้งหมดถึง 2,717 คน อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ผู้ป่วยรอรับการปลูกถ่ายอวัยวะในขณะนี้มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แต่จำนวนผู้บริจาคอวัยวะมีน้อยกว่ามาก (ไทยโพสต์, 2553:ออนไลน์) โดยในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา มีโรงพยาบาลทั่วประเทศ 77 แห่ง แจ้งผู้บริจาคอวัยวะจำนวน 412 ราย โดยโรงพยาบาลใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้บริจาคอวัยวะมากที่สุด จำนวน 196 ราย หรือ ร้อยละ 47 ของผู้บริจาคอวัยวะทั้งหมด รองลงมา คือโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร มีผู้บริจาคอวัยวะ จำนวน 127 ราย หรือร้อยละ 31 ของผู้บริจาคทั้งหมดในขณะที่ภาคเหนือมียอดจำนวนผู้บริจาคอวัยวะเพียง 7 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 2 ของ ผู้บริจาคทั้งหมดโดยมาจาก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ 5 ราย โรงพยาบาลนครพิงค์ 1 ราย และโรงพยาบาลไอเวอร์รูด 1 รายตามลำดับ (ศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย, 2553:ออนไลน์) ซึ่งถือได้ว่ามีจำนวนขอดผู้บริจาคดวงตาและอวัยวะน้อยมากเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าแม้ว่าจะมีการรณรงค์เกี่ยวกับการบริจาคดวงตาและอวัยวะอย่างต่อเนื่อง แต่อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งของการบริจาคดวงตาและอวัยวะเกิดจากทัศนคติด้านลบต่อการบริจาคดวงตาและอวัยวะของประชาชน อาจถือเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ยอดการบริจาคไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้ ซึ่งปัญหาด้านทัศนคติ อาจเกิดจากการเข้าใจผิดเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนของการบริจาคดวงตาและอวัยวะรวมถึงการเก็บดวงตาภายหลังการเสียชีวิตภายใน 6 ชั่วโมง และการเก็บอวัยวะภายหลังการเสียชีวิตด้วยภาวะสมองตาย ซึ่งประกอบกับความไม่เข้าใจเรื่องสมองตาย ญาติคนไข้ไม่แน่ใจว่าตายจริงหรือไม่ และทำใจไม่ได้ เนื่องจากการเป็นารสูญเสียกะทันหัน หรือกลัวว่าหากตัดส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายไปแล้วชาติหน้าเกิดมาจะมีอวัยวะไม่ครบ กลัวเกิดมาชาติหน้าจะตาบอด กลัวว่าจะไม่เหลือร่างกายไว้ให้ญาติบำเพ็ญกุศล

รวมถึงกฎเกณฑ์และข้อห้ามทางศาสนา เช่น มุสลิมเป็นกลุ่มที่ต่อต้านการบริจาคดวงตาและอวัยวะมากที่สุด ส่วนมากเพราะไม่มีความมั่นใจว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าตามหลักศาสนาหรือไม่ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของการบริจาคเช่นเดียวกัน (คมชัดลึก ,2550: ออนไลน์)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงทัศนคติต่อของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ต่อการบริจาคดวงตา และอวัยวะให้แก่สภากาชาดไทยเพื่อใช้ข้อมูลเป็นแนวทางที่ถูกต้องในการวางแผนส่งเสริมให้มีการบริจาคดวงตาและอวัยวะเพิ่มขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อวงการแพทย์ในการผ่าตัดกระจกตาและปลูกถ่ายอวัยวะรักษาผู้ป่วยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงทัศนคติของประชาชนในอำเภอเมือง เชียงใหม่ ต่อการบริจาคดวงตา และอวัยวะให้แก่สภากาชาดไทย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

- 1 ทำให้ทราบถึงทัศนคติของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ต่อการบริจาคดวงตาและอวัยวะให้แก่สภากาชาดไทย
- 2 สามารถเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรับบริจาคดวงตา และอวัยวะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนส่งเสริมให้มีการบริจาคดวงตาและอวัยวะเพิ่มขึ้น

นิยามศัพท์

สมองตาย คือ ภาวะที่สมองถูกทำลายจนสูญเสียการทำงานโดยสิ้นเชิงและถาวร ไม่มีหนทางที่จะเยียวยารักษาได้ ด้วยสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้ การบาดเจ็บที่สมองอย่างรุนแรง, เลือดออกในช่องสมอง เส้นเลือดแตกในเนื้อสมองและเนื้องอกของสมอง โดยผู้ที่วินิจฉัยสมองตาย คือ แพทย์ผู้รักษา

ทัศนคติการบริจาคดวงตาและอวัยวะ คือ ระเบียบของแนวคิด ความเชื่อ อุปนิสัย และสิ่งจูงใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดในด้านทัศนคติของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ต่อการบริจาคดวงตา และอวัยวะให้แก่สภากาชาดไทย

การบริจาคอวัยวะ คือ การลงทะเบียนแจ้งความจำนงในการบริจาคอวัยวะจากผู้มีจิตกุศลตั้งแต่เมื่อยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งมีอวัยวะที่บริจาคได้คือ หัวใจ ตับ ไต ปอด และลิ้นหัวใจ เมื่อเสียชีวิตโดยภาวะสมองตายแก่สภากาชาดไทยเพื่อนำไปช่วยเหลือผู้ป่วยที่ลงทะเบียนรอรับบริจาคอวัยวะ

การบริจาคดวงตา คือ การลงทะเบียนแจ้งความจำนงในการบริจาคดวงตาจากผู้ที่มีจิตกุศลตั้งแต่เมื่อยังมีชีวิตอยู่ เมื่อภายหลังการเสียชีวิตแก่สภากาชาดไทย เพื่อนำไปผ่าตัดเปลี่ยนกระจกตาแก่ผู้ป่วยที่ลงทะเบียนรอรับบริจาคดวงตา

ประชาชน คือ ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 20 – 60 ปี ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved